

© Omni-C

Er beweegt wat op zee

HET MARIEN RUIMTELIJK PLAN 2020-2026

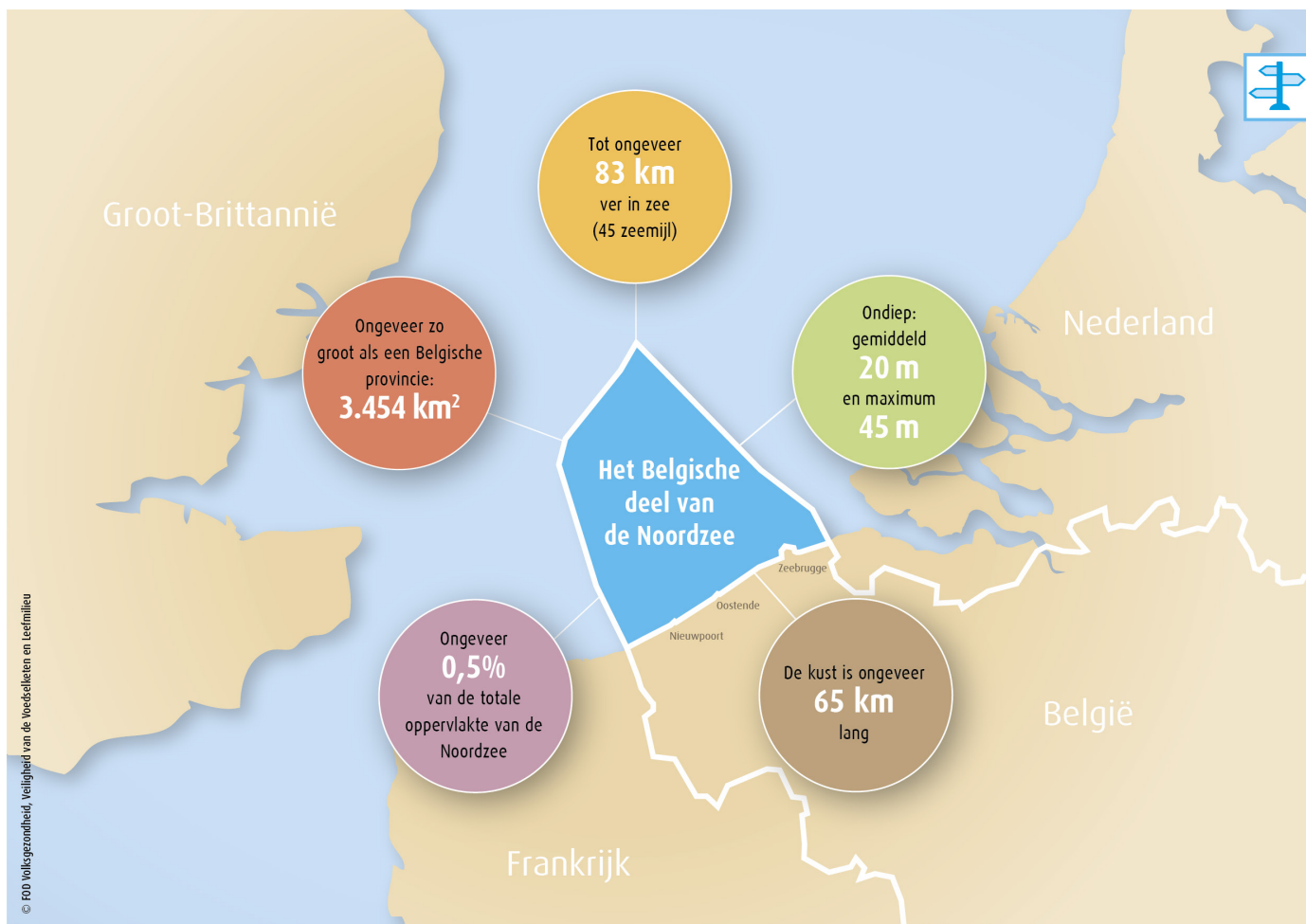
Jesse Verhalle

Een veranderende wereld

In 2014 stelde België voor het eerst een marien ruimtelijk plan (MRP) op voor zijn deel van de Noordzee. Dit was best vooruitstrevend. Datzelfde jaar besliste de Europese Unie dat ieder Europees land een MRP moest maken, maar pas tegen 2021. Met een looptijd van zes jaar hield het MRP 2014-2020 alvast rekening met nieuwe ontwikkelingen en toekomstige maatschappelijke uitdagingen. Ook het nieuwste MRP 2020-2026 knipoogt naar een wereld in volle verandering. De vraag naar hernieuwbare energie stijgt waardoor de nood aan meer windmolenparken op zee toeneemt. Experimenten met mossel- en zeewierkweek lijken veelbelovend. En voor het natuurgebied “Vlaamse Banken” werden beheersplannen opgesteld.

Dienst Marien Milieu, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, jesse.verhalle@health.fgov.be

© FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

EEN GEDRAGEN AANPAK

We staan er niet bij stil hoeveel activiteiten er dagelijks plaatsvinden op onze Noordzee. Schepen varen van en naar onze Belgische havens, vissers zorgen voor ons voedsel, de windmolenparken voorzien de helft van de Belgische huishoudens van groene energie, en de bouwsector wint zeezand. Een MRP kan dus op heel wat mensen een impact hebben. Daarom is het nodig om voldoende draagvlak te creëren. Dit kan wel wat tijd kosten, het proces tot herziening ging daarom reeds van start in 2017. Een eerste stakeholdervergadering vond plaats op 8 februari 2017 in Brugge, met op de agenda een stand van zaken van het eerste MRP en de procedure en timing voor de aanname van het nieuwe MRP. Via een interactief spel kregen deelnemers meer inzicht in hoe zo'n MRP tot stand komt. De dag eindigde met een oproep tot het indienen van voorstellen voor het nieuwe plan.

Op basis van deze input stelde de Minister voor Noordzee een eerste voorontwerp op in samenwerking met de dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en

Leefmilieu. De bevoegdheden op zee zijn verdeeld tussen de federale overheid (natuurbescherming, scheepvaart, defensie, energie, zandwinning) en het Vlaamse Gewest (kustverdediging, havens, visserij, belodsing). Om de coördinatie tussen al deze diensten goed te laten verlopen, is er een raadgevende commissie voor MRP opgericht. Deze gaf haar advies op dit voorontwerp.

Na de verwerking van dit advies en de eerste goedkeuring door de federale ministerraad werd dit voorontwerp omgezet naar een ontwerp. Van juli tot september 2018 vond een nieuwe publieksraadpleging plaats, waar heel wat respons op kwam. De resultaten van deze bevraging en de antwoorden op de ingediende opmerkingen zijn te vinden op www.consult-leefmilieu.be (zie '2018'). Duurzaamheid stond centraal, onder meer via een strategische milieueffectenbeoordeling en d.m.v. een advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling. Ook de gewesten en de buurlanden kregen de kans om hun advies te geven.

De ministerraad gaf zijn finale goedkeuring op 8 december 2018, de voorlaatste dag dat er nog een voltallige federale regering

was. De Koning plaatste zijn handtekening op 22 mei 2019, en publicatie in het Belgisch Staatsblad volgde op 22 juni 2019. Aangezien het belangrijk is om de duurtijd van zes jaar te respecteren, is er besloten om MRP-2 in werking te laten treden op 20 maart 2020 of precies zes jaar na het eerste plan.

© SL-Photography / Shutterstock.com

EEN ZEE VOL BEDRIJFVIGHEID

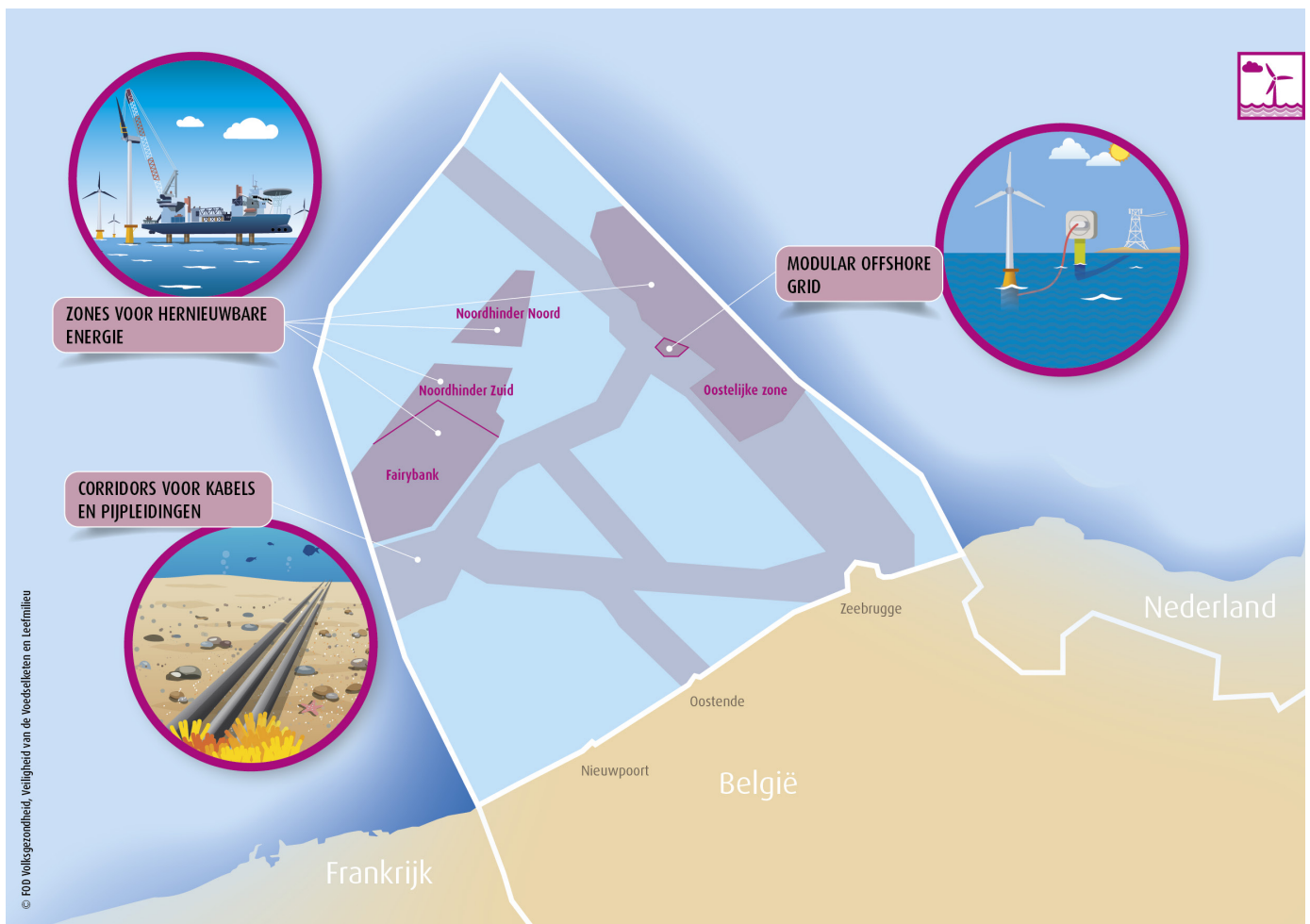
Maar misschien eerst: wat is dat nu juist, "onze Noordzee"? Onze Noordzee, of het Belgisch deel van de Noordzee, is een eerder ondiep stukje zee van nauwelijks 3.454 km², ongeveer de grootte van een Belgische provincie. Amper 0,5% van de totale Noordzee en zestien keer kleiner dan het Nederlandse deel. Met zo weinig ruimte moet dan ook verstandig worden omgegaan en dit is precies waartoe een MRP dient! Wat staat er nu in het nieuwe MRP? Het MRP 2020-2026 bestaat uit een koninklijk besluit en vier bijlagen die allemaal eerder technisch zijn. De dienst Marien Milieu heeft een brochure "Er beweegt wat op zee: Het marien ruimtelijk plan 2020-2026" opgesteld die het allemaal op een bevattelijke manier samenvat. Zowel deze brochure als de meer technische documenten zijn terug te vinden op www.marienruimtelijkplan.be. Het plan is opgesplitst per activiteit of "afdeling" en bepaalt telkens waar en onder welke voorwaarden elke activiteit kan plaatsvinden in onze Noordzee.

EEN ZEE VOL LEVEN

Onze Noordzee telt meer dan 2.000 soorten dieren en planten. Deze verdienen onze bescherming! Het vorig plan bevatte reeds een uitgestrekt natuurgebied "Vlaamse Banken", aangeduid ter bescherming van de habitats en het leven onder water, naast drie

vogelbeschermingsgebieden. Het nieuwe plan voorziet in een extra natuurgebied "Vlakte van de Raan" aan de Nederlandse grens. Hiermee is 37% van onze Noordzee afgebakend als natuurgebied, wat ver boven het Europees gemiddelde van 8,9% zit. Het is niet de bedoeling alle activiteiten uit te sluiten in deze gebieden. De mogelijke

impact op de natuur van activiteiten zoals zandwinning, aquacultuur, commerciële en industriële activiteiten, onderzoek dat niet uitgaat van de overheid, grote watersportwedstrijden en energiewinning wordt eerst onderzocht vooraleer een van deze activiteiten kan plaatsvinden (de zogeheten passende beoordeling). Er zijn ook drie zoekgebieden aangeduid (twee binnen de Vlaamse Banken), waarbinnen het de bedoeling is bodembeschadigende activiteiten sterk te beperken of uit te sluiten.

Noordzee volop te benutten, voorziet het nieuwe plan drie nieuwe zones voor het opwekken van hernieuwbare energie. Deze liggen op 32 kilometer van de kust, of dus 10 kilometer verder dan de bestaande zone. Het MRP voorziet ook nieuwe kabelcorridors om de energie van deze nieuwe windmolenzones aan land te brengen. Alles samen is nu 15% van onze Noordzee bestemd voor groene energie, waarmee België koploper is in de wereld!

“ ALLES SAMEN IS NU 15% VAN ONZE NOORDZEE BESTEMD VOOR GROENE ENERGIE, WAARMEE BELGIË KOPLOPER IS IN DE WERELD! ”

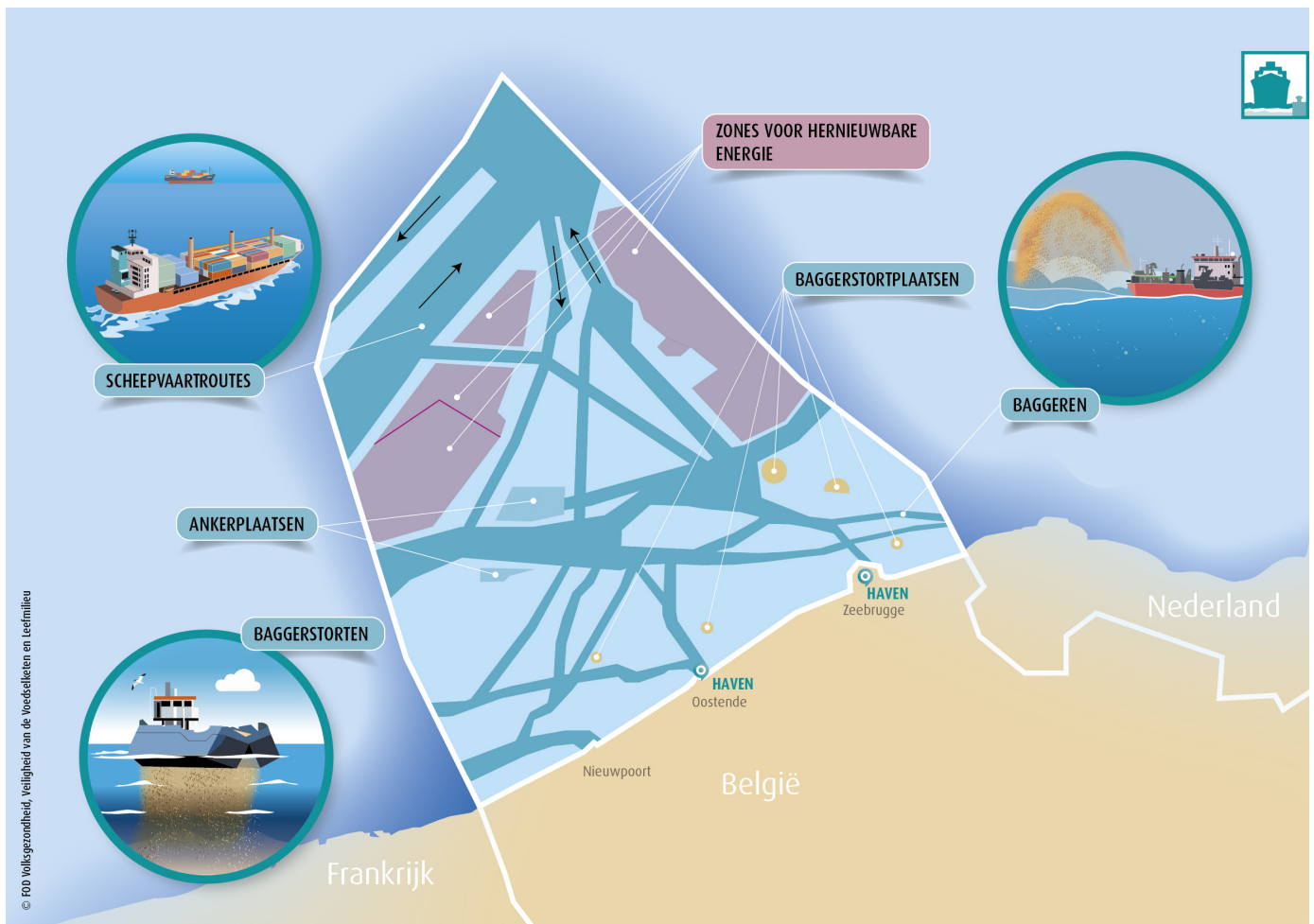
EEN ZEE VOL ENERGIE

De klimaatproblematiek vormt een steeds grotere uitdaging. De oceaan speelt hierbij een belangrijke rol: zo wordt bijna een derde van alle CO₂ die de mens uitstoot, opgeslagen door de oceaan. Onze wereldzeeën bufferen met andere woorden de aarde in tijden van opwarming.

Ook voor de omschakeling naar groene energie biedt onze Noordzee belangrijke kansen. Het eerste MRP had een zone vastgelegd aan de Nederlandse grens (de "oostelijke zone") voor de bouw van windmolenparken. Deze zone voorziet reeds elektriciteit voor de helft van de Belgische huishoudens. Om het potentieel van onze

© Ian Stewart / Shutterstock.com

EEN ZEE VOL SCHEPEN

De havens van Zeebrugge, Oostende, Gent en Antwerpen spelen een belangrijke rol in de Belgische economie. De vrijheid van scheepvaart dient dan ook nauwlettend bewaard te worden. Het MRP legt alle belangrijke scheepvaartroutes vast en ziet erop toe dat andere activiteiten deze routes niet in gevaar brengen. Rond de haven van Zeebrugge en deze van Oostende is een zone vastgelegd om toekomstige uitbreiding mogelijk te houden.

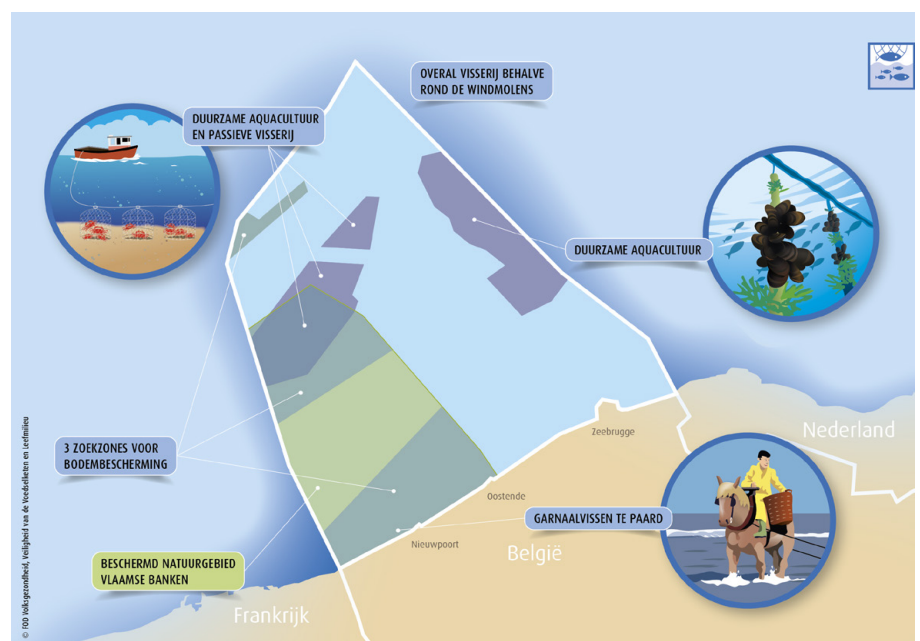
Om de toegang tot de havens te verzekeren, zijn baggerwerken nodig. Het MRP voorziet specifieke zones waar het gebaggerde zand kan worden gestort. Zo blijft de invloed op natuur en andere activiteiten beperkt. Het plan voorziet ook alternatieve locaties voor de baggerspecie, als de origineel aangeduide baggerstortplaatsen, om welke reden dan ook, niet meer kunnen worden gebruikt.

DE ZEE ALS VOEDSELBRON

Visserij is principieel overal toegelaten in onze Noordzee. In en rond de windmolenparken geldt wel een vaarverbod dat van toepassing is op alle schepen, dus ook op vissers. Binnen het natuurgebied

“Vlaamse Banken” is, voor wat sportvisserij betreft, alle visserij toegelaten zolang deze de bodem niet beroert. Hengelvisserij kan dus wel, recreatieve sleepvisserij op platvis niet. Uitzondering hierop vormt de bodemberoerende visserij te voet of te paard (zoals de Oostduinkerkse garnaaivissers te paard). Die is wel toegelaten. Toekomstige

beperkingen op bodemberoerende activiteiten binnen de zoekzones zullen gelden voor zowel de beroeps- als de sportvisserij (zie “Een zee vol leven”). Aquacultuur is de snelst groeiende voedselproducerende activiteit ter wereld en kan ook op onze Noordzee aan belang winnen. Met het oog op een zo efficiënt mogelijk

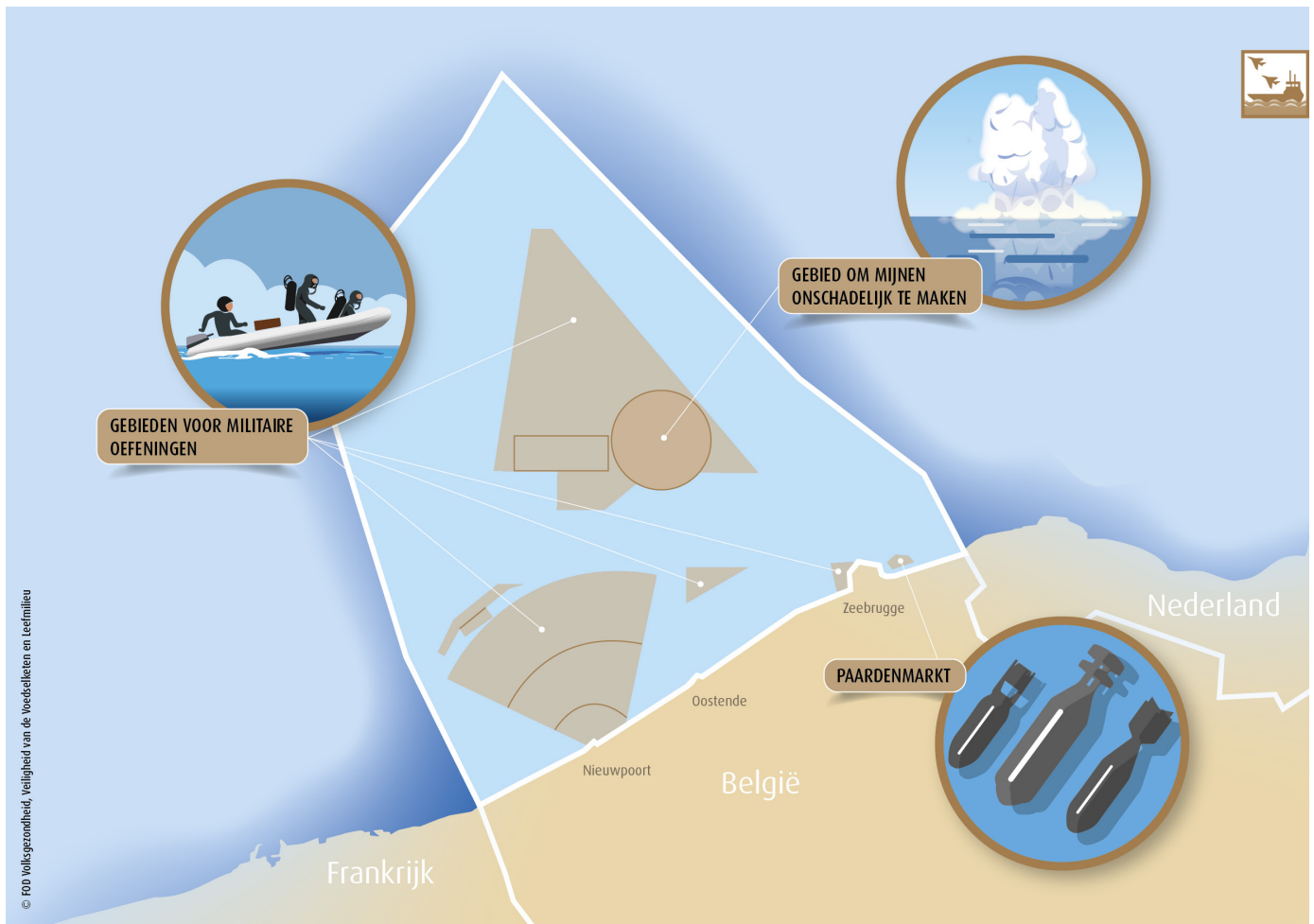
gebruik van de schaarse ruimte, zijn de zones voor hernieuwbare energie ook aangeduid voor aquacultuur. Er zal ook worden onderzocht of en hoe passieve visserij (het vissen met statisch vistuig zoals viskooien) kan worden toegelaten in de nieuwe zones voor hernieuwbare energie.

DE ZEE ALS WINPLAATS VOOR BOUWSTOFFEN

Zand is, na zoet water, de meest gebruikte natuurlijke hulpbron. In onze Noordzee wordt er jaarlijks twee à drie miljoen m³ zand ontgonnen. Dit wordt vooral gebruikt in de bouwindustrie, als basisgrondstof voor beton. Het zand wordt ook ingezet voor de zeewering, zoals de ophoging van stranden en de aanvulling van weggespoeld zand na stormen; denk maar aan de zandkliffen, een jaarlijks winterfenomeen.

Afhankelijk van waarvoor je het zand wil gebruiken, heb je een andere kwaliteit en korrelgrootte nodig. Omdat die variëren van gebied tot gebied, zijn er ontginningsgebieden op verschillende plaatsen in de Noordzee. Tevens voorziet ook het tweede MRP, net als het eerste plan, in een specifieke locatie nabij De Panne om experimenten rond zeewering uit te voeren. Die testlocatie is nodig om te zoeken naar duurzame en betaalbare methodes om de kust stormbestendig te houden. Zo wordt er bijvoorbeeld gekeken naar het gebruik van mosselbanken als levende kustbuffer bij storm. Deze riffen kunnen de zandbanken voor de kust tegen de brute kracht van de golven versterken. Die zandbanken zijn onze eerste verdedigingslinie tijdens stormen.

© FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

DE ZEE ALS OEFENTERREIN

Ook het Belgische leger maakt gebruik van onze Noordzee. Zo zijn er zones voor schiet-oefeningen, vanop het land naar zee, ter hoogte van Lombardsijde. Het MRP bepaalt dat deze oefeningen niet zijn toegestaan in de weekends, op feestdagen en tijdens schoolvakanties, dit om zo weinig mogelijk hinder voor kustbewoners en toeristen te veroorzaken. Andere gebieden zijn bedoeld voor ontminningsoefeningen, een vakgebied waar ons Belgisch leger wereldtop in is. Bij de constructie van windmolenparken en tijdens andere activiteiten duiken wel vaker nog onontpofte mijnen op. Het MRP voorziet één zone waar Defensie die op gecontroleerde manier tot ontploffing kan brengen, indien veilig transport naar het land niet mogelijk is. Deze aanpak heeft als groot voordeel dat de impact op het milieu op één plaats geconcentreerd wordt. Na de Eerste Wereldoorlog bleven verschillende landen achter met hopen oorlogsmunitie, waar ze geen raad mee wisten. De zee leek toen een oplossing te bieden. Ook ons land heeft hiervoor een opslagplaats gecreëerd ter hoogte van Knokke-Heist, de Paardenmarkt. De toestand en evolutie van deze opslagplaats worden nauwgezet opgevolgd. Alle activiteiten die de bodem

beroeren (zoals visserij en zandontginning) zijn er uiteraard verboden, tenzij ze rechtstreeks verband houden met het beheer van de site.

EEN ZEE VOL KENNIS

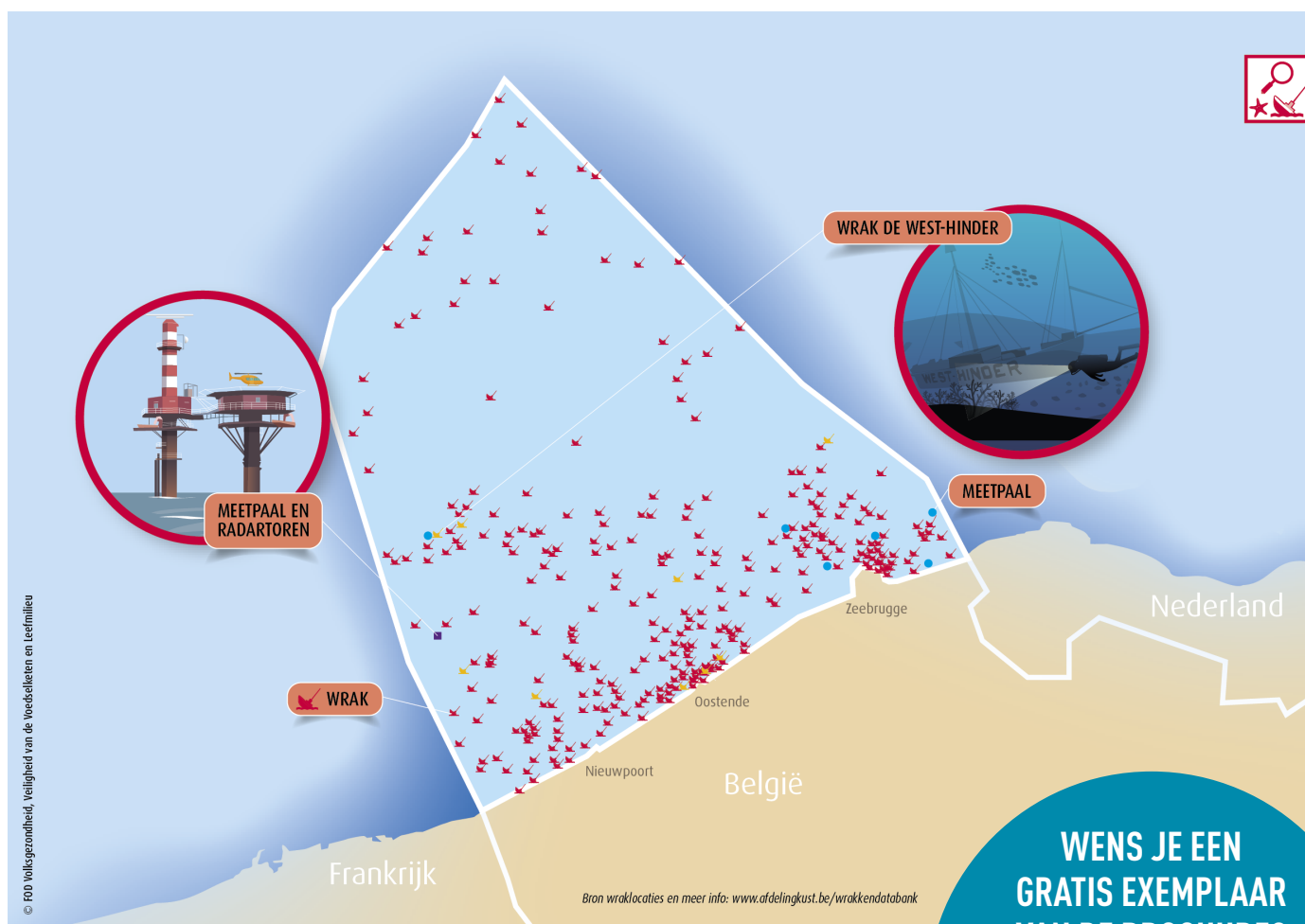
Ons klein stukje Noordzee is een van de best bestudeerde zeegebieden. Wetenschappelijk onderzoek is onder andere belangrijk voor het opvolgen van de toestand van het milieu, en voor de bescherming en het herstel

ervan, maar ook om de invloed van bepaalde activiteiten correct in te schatten. Verder onderzoek blijft nodig om de uitdagingen van morgen aan te gaan.

Maar onze Noordzee is ook een bron van kennis van het verleden. Zo liggen er meer dan 300 scheepswrakken in onze wateren. Momenteel zijn er 9 wrakken aangeduid waarrond ruimtelijke beschermingsmaatregelen een maximaal behoud van hun grote archeologische en ecologische waarde garanderen.

© Tom Buysse / Shutterstock.com

EEN ZEE VOL MOGELIJKHEDEN

Een van de belangrijkste innovaties ten opzichte van het vorige MRP is de instelling van vijf zones voor commerciële en industriële activiteiten. Die liggen verspreid over ons deel van de Noordzee. De blauwe economie is immers een van de snelst ontwikkelende takken van de economie en kan een belangrijke rol spelen op vlak van voedselvoorziening, energiebevoorrading, kustbescherming ... In plaats van vanuit de overheid op te leggen wat in welke zone dient te gebeuren, is er een concurrentieprocedure van tel. Als een bedrijf een innovatief idee heeft, kunnen ze een aanvraag indienen. Andere bedrijven die ook brood zien in de zone kunnen dan een tegenvoorstel indienen. Finaal beslist de overheid welk voorstel best aansluit bij criteria als impact op zeezicht, veiligheid en natuur. Blauwe economie heeft echter maar zijn plaats in onze Noordzee voor zover deze duurzaam is, zeker aangezien alle vijf zones minstens deels in beschermde gebieden liggen. Zoals eerder gesteld is de bedoeling van beschermingsgebieden niet om alle activiteiten *a priori* te verbieden, maar er moet toch bijzonder voorzichtig mee worden omgegaan. Uit het milieueffecten-rapport bleek bijvoorbeeld dat zone C in

een kwetsbaar gebied ligt. Hier is dan ook een extra voorwaarde toegevoegd dat de bodemverstoring van iedere beoogde activiteit minder dan 0,1% van de totale oppervlakte moet zijn. Iedere activiteit zal ook een passende beoordeling moeten ontvangen en een milieuvergunningsprocedure doorlopen.

WENS JE EEN GRATIS EXEMPLAAR VAN DE BROCHURE?

Bestel ze online via www.marienruimtelijkplan.be of via het Contact Center van de FOD Volksgezondheid: info@health.fgov.be of 02/524.97.97

